

TUTKIMUSRAPORTTI

KALAJOKI

Jäneskangas

Varhaismetallikautisen hautaröykkiön kaivaus

25.7.–5.8.2022

Museovirasto

ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

VESA LAULUMAA

Tiivistelmä

Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut tutki Kalajoella Jäneskankaan varhaismetallikautisen hautaröykkiön (muinaisjäännöstunnus 1000026930) ja teki sen lähiympäristössä koekuopitusta mahdollisen asuinpaikan löytämiseksi 25.7.–5.8.2022. Tutkimuksia johti tutkija Vesa Laulumaa. Tutkimuksen syynä oli Fingrid Oyj:n sähköaseman laajennushanke, jonka rakennusalueella röykkiö sijaitti. Museovirasto myönsi Fingridille kaivamisluvan kohteeseen, sillä edellytyksellä, että kohde tutkitaan kokonaisuudessaan.

Röykkiö oli kooltaan noin 6x7,5 metriä ja korkeudeltaan noin 0,75 metriä ja se oli kasattu kallion päälle kohdalaisen suurikokoisista kivistä, halkaisijaltaan yleensä 50–20 cm. Röykkiötä oli kaiveltu parista kohtaa röykkiön keskeltä ennen tutkimuksia.

Röykkiön kiveys purettiin kerroksittain. Röykkiön pintakerroksen ja kallion väliltä dokumentoitiin 7 kivikerrosta. Dokumentointi tapahtui pääosin kuvauskopterilla kaivaustasoittain ja kuvista tehtiin ortokuvamosaiikki. Kivien välissä ja alla ollut maa-aines kaivettiin lastoilla ja seulottiin. Röykkiöstä ei tullut mitään löytöjä eikä röykkiössä havaittu mitään sisäisiä kivistä tehtyjä rakenteita. Röykkiön keskiosaa oli aiemmin pengottu kallioon saakka ja tämän noin 1,5 x 0,8 metrin kokoisen kuopan ympärillä oli muutamia kivipaaseja, jotka ovat voineet olla pystyssä ja ehkä muodostaa jonkinlaisen rakenteen, mutta ne oli siirretty pois alkuperäiseltä paikaltaan.

Röykkiön tutkimuksen lisäksi tehtiin koekuopitusta sähköaseman laajennuksen alueella. Maaperältään alue on erittäin kivistä. Alueelle tehtiin 43 koekuoppaa, joista ei tullut esiin mitään asuinpaikkaan viittaavaa.

Sisälllys

Tiivistelmä

Arkisto- ja rekisteritiedot

Sijaintikartta

1. Johdanto	1
2. Tutkimuskohteen sijainti ja historiaa	2
2.1. Sijainti ja ympäristö	2
2.2 Ympäristö- ja asutushistoria	3
2.3. Tutkimushistoria	4
3. Kaivausten kulku ja tulokset	5
3.1 Röykkiön tutkimus	5
3.2. Havainnot	7
4. Koekaivaus röykkiön ympäristössä.....	13
Kuvaluettelo	18
Lähteet.....	20

LIITTEET:

Kartta 1. Yleiskartta.

Kartta 2. Profiilikartta.

Ortokuva 1. Röykkiön pinta ennen tutkimusta.

Ortokuva 2. Taso 0. Röykkiön pinta puhdistettuna kasvillisuudesta.

Ortokuva 3. Taso 1.

Ortokuva 4. Taso 2.

Ortokuva 5. Taso 3.

Ortokuva 6. Taso 4.

Ortokuva 7. Taso 5.

Ortokuva 8. Taso 6.

Ortokuva 9. Taso 7.

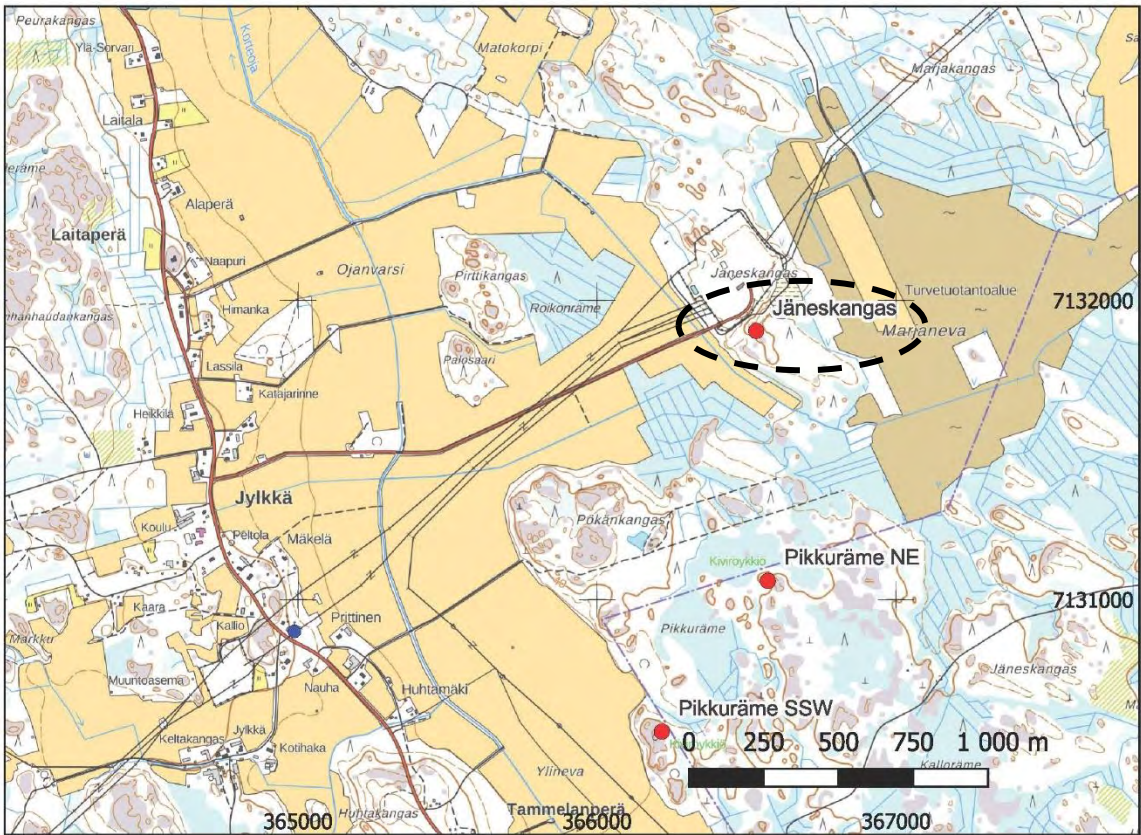
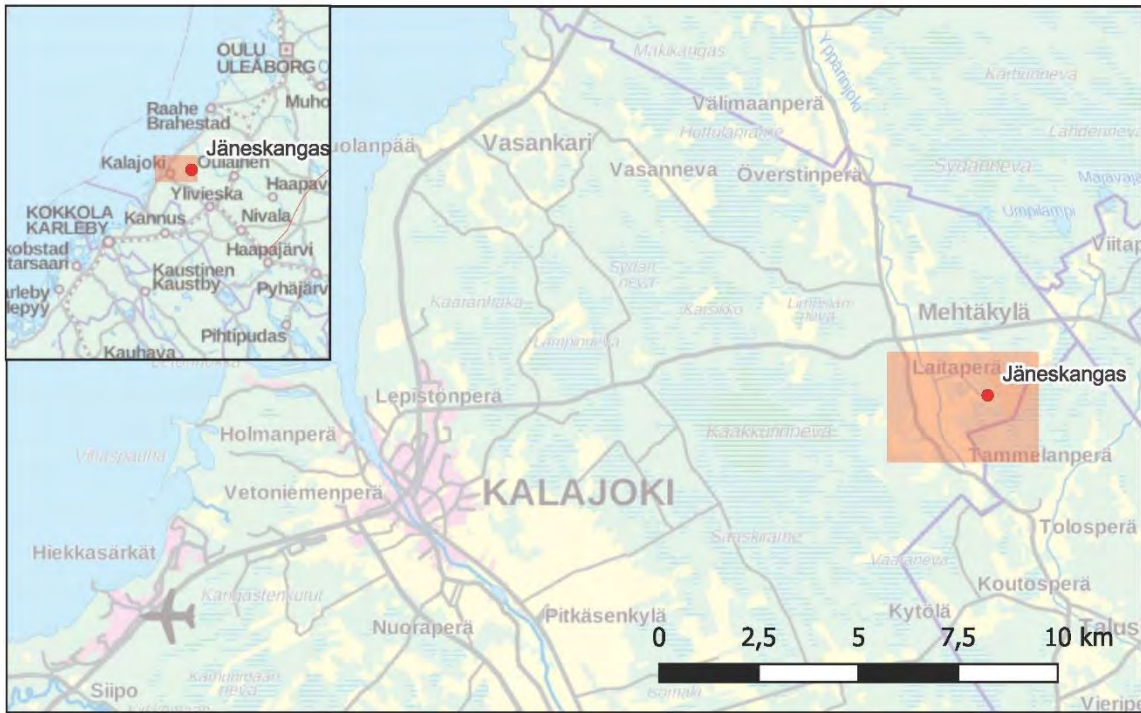
Ortokuva 10. Pohjataso, kallion pinta.

Kannen kuvat: Ylhäällä: Röykkiö turpeen poiston jälkeen. Kuva idästä. (AKDG7088:16). Alhaalla vasemmalla: Neljättä kivikerrosta puretaan. Kuva etelästä. (AKDG7088:21). Alhaalla oikealla: Viimeisiä kallion koloja röykkiön alla tutkitaan (AKDG7088:38)

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kunta: Kalajoki
Tutkimuskohde: Jäneskangas, muinaisjäännöstunnus 1000026930, hautaröykkiö
Kohteen ajoitus: Varhaismetallikausi
Osoite: Jäneskankaantie, Kalajoki
Kohteen koordinaatit (ETRS-TM35FIN): P: 7131898, I: 366532
Kenttätyöaika: 25.7.–5.8.2022
Tilaja: Fingrid Oyj, Läckisepäntie 21, 00620 Helsinki,
Tilaaajan yhteyshenkilö: Jenni-Julia Saikkonen, jenni-julia.saikkonen@fingrid.fi
Tutkimuksen laatu: Hautaröykkiön kaivaus ja lähiympäristön koekaivaus
Tutkimuksen laajuus: Suunnittelualue 1 ha. Röykkiön tutkimusalueen laajuus 58 m², kaivettuja koe-kuoppia (koko 0,5 x 0,5 m) 43 kpl (= noin 11 m².)
Kenttätyönjohtajat: FM Vesa Laulumaa,
Apulaistutkija: HuK Aleksi Stenberg
Tutkimuslaitos: Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut
Kajoamislupa: MV/53/05.01.00/2022
Tutkimuslupa: MV/132/05.04.01.02/2022
Alkuperäinen raportti: Museoviraston sähköinen asiakirjanhallintajärjestelmä
Raportin kopiot: Fingrid Oyj, Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseo (alueellinen vastuumuseo)
Löydöt: -
Aikaisemmat löydöt: -
Digitaalikuvat: AKDG7088:1–38
Aikaisemmat arkeologiset tutkimukset:
2015 Timo Jussila ja Teemu Tiainen, inventointi
2015 Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz, inventointi
2021 Teemu Tiainen ja Jussi-Pekka Hiltunen, inventointi

Sijaintikartta

1. Johdanto

Fingrid Oyj suunnittelee Kalajoen Jylkän sähköaseman laajentamista uudella synkronikompensoattorilaitoksella. Laitokselle on suunniteltu kaksi sijoituspaikkaa, joista eteläisemmällä sijaitsee muinaismuistolain (295/1963) suojelema Jäneskankaan varhaismetallikautinen hautaröykkiö (muinaisjäännotunnus 1000026930). Suunnitelman kiireellisyyden vuoksi Fingrid haki 11.4.2022 Museovirastolta kajoamislupaa kohteeseen. Museovirasto myönsi luvan 7.6.2022. Museovirasto edellytti, että ”ennen rakentamisen aloittamista on suoritettava arkeologiset kaivaustutkimukset, joilla tutkitaan kohde kokonaisuudessaan. Röykkiö tulee tutkia kokonaan, lisäksi muinaisjäännosalueelle tulee tehdä koekuoppia, jotta voidaan varmistua, ettei alueelle jää maan pinnalle näkymättömiä muinaisjäännöksen liittyviä rakenteita tai kulttuurikerroksia. Tarvittaessa myös röykkiön ulkopuoliselle alueelle tulee tehdä kaivausalueita. Lisäksi kohteen ympäristö tulee tutkia metallinpaljastimella.”

Fingrid tilasi kajoamisluvan edellytysten mukaisen arkeologisen tutkimuksen Museoviraston Arkeologisilta kenttäpalveluilta. Tutkimuskustannuksista vastasi muinaismuistolain mukaisesti Fingrid Oyj. Tutkimukset tehtiin 25.7.–5.8.2022. Kaivauksia johti tutkija FM Vesa Laulumaa, apulaistutkijana oli HuK Aleks Stenberg ja tutkimusavustajana HuK Antti Laitinen. Kaivausapulaisina toimivat Mikko Ahvonen, Otto Grundström, Markus Kaakinen, Niko Liedes ja Maria Södö (kuva 1).

Tutkimuksista toimitettiin tilaajalle ja Museoviraston Kulttuuriympäristöpalveluille alustava raportti 10.8.2022, jonka perusteella Museovirasto saattoi todeta, että arkeologiset kaivaustutkimukset oli tehty kajoamisluvassa edellytetyllä tavalla. Kajoamislupa myönnettiin 15.8.2023, jonka jälkeen Fingrid pääsi eteneämään rakennushankkeessaan.

Kuva 1.AKDG7088:39. Jäneskankaan tutkimusryhmä. Vasemmalta lukien Maria Södö, Antti Laitinen, Niko Liedes, Otto Grundström, Mikko Ahvonen, Markus Kaakinen, Vesa Laulumaa ja Aleks Stenberg.

Helsingissä 28.2.2023

Vesa Laulumaa, FM

2. Tutkimuskohteen sijainti ja historiaa

2.1. Sijainti ja ympäristö

Kohde sijaitsee Jylkän kylässä noin 15 km Kalajoen keskustasta itään. Alavieskan rajalle etelässä on matkaa vain noin 800 metriä (ks. sijaintikartta raportin alussa).

Röykkiö sijaitsee kalliisella moreeniharjanteella, jonka länsipuolella on laajahkoja peltoja Korteojan uoman molemmin puolin. Itäpuolella on Marjanevan turvetuotantoalue ja heti röykkiön pohjoispuolella uusi sähköasema, jonka laajennukseen tutkimukset liittyvät. Sähköaseman rakentamisvaiheessa on läjitetty maa-ainesta korkeaksi valliksi heti röykkiön pohjoispuolelle, läjitys alkaa parin metrin päästä röykkiön näkyvästä reunasta ja kulkee tilarajan suuntaisesti (kuva 2).

Yleiskuvaltaan alueen ympäristö koostuu Korteojan laidalla olevista peltoaukeista ja kalliisista moreenialueista, joiden väleissä on soistuneita alueita. Jäneskankaan itäpuolella on Marjanevan turvetuotantoalue.

Kuva 2. Ortoilmakuva tutkimusalueesta (AKDG7088:11). Sähköaseman laajennuksen suunnittelualue merkitty punaisella katkoviivalla. Jäneskankaan röykkiö merkitty kuvaan. Vaaleat alueet metsässä ovat kallioharjanteilla kasvavaa poronpalleröjäkälää. Metsän reunan ja sähköaseman vieressä kulkevan tien välinen alue on läjitysmaata. Sähkölaitoksen rakenteita näkyy kuvan yläosassa.

Alueen kallioperä on porfyyristä granodioriittia, joka sisältää mm. kalimaasälpää ja kvartsia. Röykkiön kohdalla olevan kallion kohdalla kallio on melko isorakeista ja se on lohkeillut ja hieman murentunut.

Röykkiö on kasattu kaakko–luoteissuuntaisen kallioharjanteen luoteispäähän, noin 50 metriä sen kaakkoispuolella on toinen kallioharjanne, molemmat ovat jäkälän peitossa. Kallioiden välissä on melko kostea alue.

2.2 Ympäristö- ja asutushistoria

Varhaismetallikauden (noin 1800 eaa–300 jaa) alussa noin 1800 eaa (ennen ajanlaskun alkua) Jäneskangas oli nousut jääkauden jälkeisen maankohoamisen seurauksena merestä ja sijaitsi merenlahden rannalla (kuva 4).

Röykkiö (kuva 3) sijaitsee nykyisin noin 42 metrin korkeudella mpy (merenpinnan yläpuolella). Röykkiön rakennusvaiheessa merenpinta on todennäköisesti sijainnut muutamia metrejä alempana, mikäli hauta on kasattu varhaismetallikauden alkupuolella. Jäneskankaan röykkiön lisäksi lähialueilla on lukuisasti

Kuva 3. Jäneskankaan röykkiö ennen tutkimusta. (AKDG7088:12)

muuta röykkiökohteita. Viiden kilometrin säteellä Jäneskankaasta on 13 muuta röykkiökohdetta, joista osa sijaitsee myös noin 40 metrin korkeudella mpy, osa taas noin 50 metrin korkeudella, joka on jo selvästi kivikautisen merenrantavaiheen korkeus. Jäneskankaan röykkiö sijaitsi varhaismetallikaudella merenlahden rannalla, jonka länsipuolella oleva laajempi niemi on suojanut aluetta meren suunnasta. Vaikka alueelta tunnetaan useita röykkiöitä niin varhaismetallikautisia asuinpaikkoja alueelta ei kuitenkaan tunneta, todennäköisesti niitä siellä kuitenkin on, mutta niitä ei ole vielä inventoinneissa onnistuttu löytämään.

Kuva 4. Jäneskangas ja lähialue varhaismetallikauden alkupuolella. Viiden kilometrin säteellä on muitakin röykkiökohteita, joista osa samalla korkeudella. Rantavaihe hahmotettu 38 metrin korkeuden mukaan.

Historiallisella ajalla Jäneskankaalla ei ole ollut asutusta. Lähimmät talot ovat Jylkässä, jonka asutus peräisin viimeistään 1800-luvulta (kuva 5).

Kuva 5. 1800-luvun puolivälin aikaan Korteojan uoman ympäristö oli jo viljelyksessä ja Jylkässä oli useita taloja.

2.3. Tutkimushistoria

Jäneskankaan röykkiö löytyi vuonna 2015 kun suunnitellun sähköaseman alueella tehtiin arkeologinen inventointi (Timo Jussila ja Teemu Tiainen: *Kalajoki, Juurakon tuulipuiston maakaapelilinjojen ja sähköaseman muinaisjäännösinventointi*). Muita aiempia tutkimuksia röykkiöön ei ole kohdistunut. Röykkiö on mainittu muutamissa muissa inventoinneissa, mutta niissä ei ole tehty kohteen maastotarkastusta (mm. Itäpalo ja Schulz 2015 ja Pesonen 2016).

3. Kaivausten kulku ja tulokset

Jäneskankaan röykkiön tutkimus tehtiin 25.7.–5.8.2022 vaihtelevassa kesäsäässä, jota sävyttivät erityisesti ukkoset ja sadekuurot. Kaivauksia johti Vesa Laulumaa, joka vastasi mm. valmisteluista, järjestelyistä, valokuvadokumentoinnista ja raportoinnista. Apulaistutkija Aleks Stenberg hoiti mm. kaivauksen mittausdokumentoinnin ja näytteiden talteenoton, tutkimusavustaja Antti Laitinen vastasi metallinetsimen käytöstä ja koekuopituksen organisoinnista. Kaivausapulaisina olivat Mikko Ahvonen Helsingin yliopistosta, Markus Kaakinen, Niko Liedes ja Maria Södö Oulun yliopistosta sekä Otto Grundström, joka opiskelee arkeologiaa avoimessa yliopistossa. Erytiskitos Maria Södölle, jonka kokemus vastaavista röykkiökaivauksista oli suureksi avuksi röykkiötä tutkittaessa.

Röykkiön dokumentointi tapahtui pääosin kuvaamalla. Kuvaus tehtiin DJI Mavic Air 2s kuvauskoopterilla. Kuvia otettiin kohtisuoraan röykkiön päältä ja ne yhdistettiin Agisoft Photoscan Pro -ohjelmalla ortomosaiikkikuvaksi. Ortokuva asemoitiin QGIS dekstop -ohjelmalla. Koko ortokuvien sarja, jossa on esitetty röykkiön kaikki dokumentoidut tasot, on raportin liitteenä. Kuvia on esitetty myös raporttitekstissä, mutta mittakaavassa olevat asemoidut kuvat ovat liitteissä.

3.1 Röykkiön tutkimus

Kaivausten aluksi röykkiön päältä poistettiin maanomistajan luvalla puusto. Rungot päätettiin ja siirrettiin tien varteen maanomistajan noudettavaksi. Tämän jälkeen röykkiö dokumentoitiin kuvaamalla ennen kuin sitä ryhdyttiin tutkimaan. Röykkiö käytiin läpi metallinilmaisimella ennen kuin kivikerroksia alettiin purkamaan (kuva 12). Metallinilmaisinta käytettiin jokaisen kivikerroksen poiston jälkeen ja pienemmällä ilmaisimella, ns. pinpointerilla, tarkastettiin myös syvemmälle menevät kolot ennen kuin aluetta alettiin puhdistaa kivien välissä olleesta maa-aineksesta. Metallinilmaisimella käytiin lisäksi läpi koko suunnittelualue, mutta ainoat signaalien antaneet löydöt olivat ruostuneita tehdasvalmisteisia rautanauvoja. Röykkiöstä ei saatu lainkaan signaaleja.

Röykkiö oli kasattu kallion päälle ja sen reunat erottuivat melko selvästi jo ennen sen puhdistamista. Se oli kooltaan noin 6 x 7,5 metriä ja korkeudeltaan noin 0,75 metriä. Röykkiön kohdalle ja hieman sen reunojen ulkopuolelle rajattiin alue, kooltaan 6x9 metriä, jolta poistettiin turve- ja sammalpeite. Tässä vaiheessa röykkiöstä mitattiin pitkittäiset ja poikittaiset pintaprofiilit (ks. liitekartta 2). Röykkiön alkuperäinen muoto on ollut melko pyöreä, mutta se ei selvästi enää hahmottunut kaivelun seurauksena. Länsiosassa ja osin itäosassa röykkiökiveys noudattelee kallion kynnyksen reunaa. Eteläosassa kallio laskee tasaisemmin eikä selvää kallion reunaa ole. Pohjoisosassa röykkiökiveys on kasattu hieman korkeampien kallionharjanteiden välissä olevaan painanteeseen, jossa röykkiön purkamisen jälkeen havaittiin myös pienempiä täytettyjä koloja (ks. ortokuva 10)

Pintakasvillisuuden poiston jälkeen röykkiö hahmottui selkeästi kallion päällä (kuva 6). Röykkiökummun vieressä oli irtokiviä, jotka olivat peräisin ilmeisesti röykkiön kaivelusta. Pinnan poiston jälkeen myös kaivelukuoppa röykkiössä erottui selvästi. Kuoppa oli kooltaan noin 150x80 cm ja siitä oli poistettu kivet kallioon asti lähes koko alueelta, mutta kaivelun jälkeen kuoppaan oli heitelty kiviä pohjalle. Nämä kivet poistettiin kolmannen kivikerroksen poiston yhteydessä molemmista kuopista (kuvat 7 ja 11). Röykkiötä purettaessa voitiin todeta, että tämän isomman kaivelukuopan itäpuolella oli myös pieni alue, jolta oli poistettu kiviä. Näiden kaiveluiden seurauksena poistetut kivet olivat kuoppien ympärillä ja heiteltyinä lähinnä röykkiön kaakkoispäähän. Kaivauksen aikana saatiin tietoon, että kaivelua oli tehty aarteiden löytymisen toivossa noin 50–60 vuotta aiemmin paikallisen henkilön toimesta, mutta röykkiöstä ei ollut tiedon mukaan löytynyt mitään

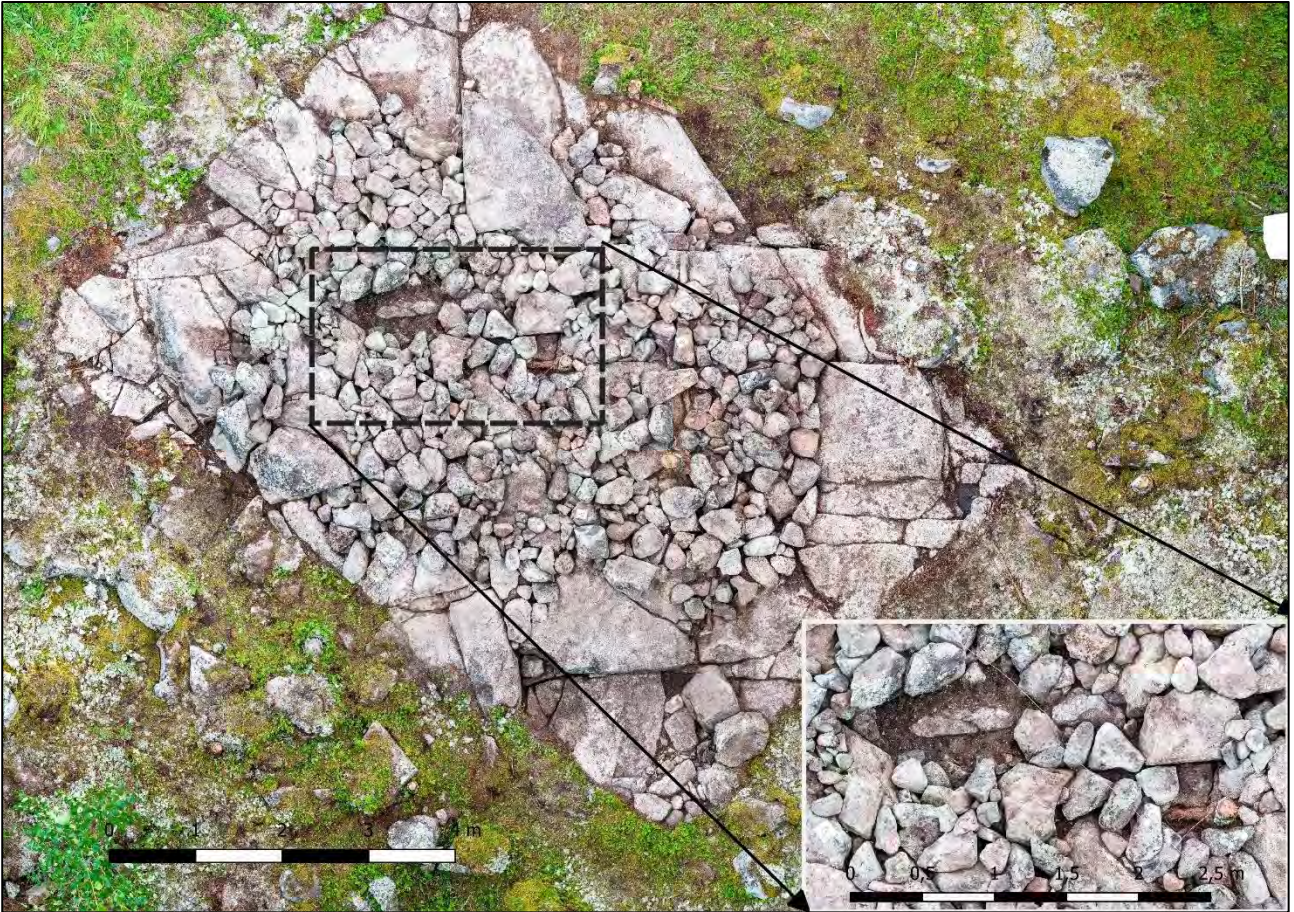

Kuva 6. Röykkiö pintakasvillisuuden poiston jälkeen. Kuvassa ympyröity laakakivi, joka on voinut olla alun perin pystyasennossa. Kaivellun jäljiltä oli muutamia muitakin pienempiä laakakiviä havaittavissa kaivellun alueen reunoilla. (AKDG7088:2)

Röykkiön kiverroksia poistettiin kerroksittain (kuvat 10–16). Tämä metodi vaikutti parhaalta röykkiön tutkimukseen, koska siinä on helpompi hahmottaa mahdollisesti esiin tulevia sisäisiä rakenteita, kuten kivikehiä tai kiviladelmia. Toinen metodi on kaivaa sektoreittain poikkileikkaukset röykkiöön, mutta metodi sopii paremmin isoihin tai maansekaisiin röykkiöihin.

Kivien poistoa varten röykkiöön merkittiin langoilla neljä sektoria, joista yhdestä kerrallaan poistettiin kiverros (kuva 9). Sektoreittain poistaminen helpotti hahmottamaan poistettujen kivien paikkaa ja määrää ja varmistettiin ettei kiviä poisteta kerralla liikaa. Kiverroksen poiston jälkeen röykkiö tarkastettiin aina metallinilmaisimella ja sen jälkeen kivien välissä ja poistettujen kivien alla ollut maa-ainesta kaivettiin pois ja taso siistittiin dokumentointia varten.

Kuva 7. Röykkiö tasossa 3, jossa poistettiin kivet kahdesta kuopasta (suurennettu kuva oikeaan kulmaan), jotka oli kaivettu kallion pintaan asti aarteiden etsinnässä. Kivet oli heiteltu takaisin kuoppaan. (AKDG7088:5)

3.2. Havainnot

Röykkiön pinnan ja pohjan välissä dokumentoitiin seitsemän kivikerroksen tasoa. Kivikerroksia poistettaessa ja tasoja tarkasteltaessa yritettiin erityisesti nähdä, tuleeko kivien poiston jälkeen esiin esim. isommista kivistä ladottuja kehämuodostelmia tai laakakivistä ladottuja arkkumaisia rakenteita. Mitään sellaisia ei kuitenkaan voitu havaita. Röykkiön keskellä olevan kuopan ympärillä oli pari kolme kyljellään makaavaa kivilaakaa, joista yksi oli selvästi isompi kuin muut ja on mahdollisesti ollut pystyssä röykkiössä ennen sen penkomista (kuva 6). Kivipaasien alkuperäistä sijaintia ja asentoa oli kuitenkin mahdoton enää selvittää, joten niiden liittyminen esimerkiksi hautarakenteeseen ei ole varmaa. Pystyyn nostettuja kivipaaseja on käytetty myös rajamerkkeinä.

Paksuin kivipanos oli röykkiön pohjoisosassa, johon kaivelukin oli kohdistunut ja jossa em. isoin kivilaaka makasi. Toiveissa olikin löytää kallion pinnan tuntumasta ehkä palaneita luita tai muuta hautaukseen liittyvää. Tällä kohtaa röykkiön alta paljastui myös pari kallion koloa, jotka oli myös täytetty kivillä. Kivet olivat hyvin tiukasti koloissa ja maa-aines, hieno hiesu, niiden ympärillä oli hyvin tiukkaan painautunutta. Mitään hautaukseen viittaavaa ei koloista tullut kuitenkaan esiin.

Kuva 8. Röykkiö tutkittuna kallioon saakka. Keskellä kuvaa näkyvät röykkiön alta esiin tulleet kaksi parikymmentä senttiä syvää kallion koloa. (AKDG7088:10)

Röykkiö oli täysin löydötön. Röykkiön alla oli paikoin hieman mineraalimaata, josta otettiin maanäytteitä. Maanäytteitä otettiin yhteensä 13 kpl, joista 3 on referenssinäytteitä, jotka otettiin eri puolilta suunnittelu- aluetta. Röykkiöstä ei löytynyt palanutta luuta eikä mitään muutakaan hautaukseen viittaavaa, joten röykkiön luonne jäi vahvistamatta. Maanäytteiden osalta selvitetiin syksyllä 2022 mahdollisuutta teettää niistä lipidi- analyysi, jossa tutkitaan rasva-analyysin (lipidianalyysi) avulla ruumishaudauksen mahdollisuutta. Analyysiä ei kuitenkaan toteutettu, johtuen lähinnä tulosten tulkintaan liittyvistä epävarmuuksista. Mikäli rasvapitoi- suuksia ei olisi havaittu, ei se kuitenkaan todista ettei kyseessä ole mahdollinen ruumishautaus. Ja toisaalta mikäli pitoisuuksia havaitaan ne eivät myöskään todista, että kyseessä on hautaus vaan kyseessä voi olla kontaminoitunut näyte tai mahdollisesti jostakin muusta eläinperäisestä peräisin aiheutuvat pitoisuus.

Röykkiön löydöttömyys ei sinänsä ollut yllätys. Jäneskankaan kaivauksilla vierailut FT Jari Okkonen Oulun yliopistosta on tehnyt väitöskirjansa Pohjanmaan rannikon röykkiöistä ja tutkinut useita varhaismetallikauti- sia hautaröykkiöitä Pohjois-Pohjanmaalla. Okkosen mukaan useat hänen tutkimistaan röykkiöistä ovat olleet löydöttömiä. Löydöttömyys voi tietysti johtua siitä, että kyseessä ei ole hautaröykkiö vaan jotain muuta tar- koitusta varten kasattu kivistä, esim. raivausröykkiö tai jopa muinainen kummeli, merimerkki. Hautoihin ei ole välttämättä laitettu hauta-antimia tai ne on ryöstetty, jolloin ruumishaudauksesta ei jää näkyviä mer- kejä. Mikäli vainaja on polttohaudattu, niin yleensä röykkiöstä löytyy palaneita luita.

Kuva 9. Tutkimusaluetta merkitään röykkiön kohdalla. (AKDG7088:13)

Kuva 10. Röykkiöstä poistetaan pintakasvustoa. (AKDG7088:14)

Kuva 11. Kivikerroksen poisto käynnissä. (AKDG7088:17)

Kuva 12. Röykkiö tarkastettiin metallinetsimellä jokaisen kivikerroksen poiston jälkeen. (AKDG7088:19)

Kuva 13. Röykkiökiveystä puhdistetaan kivikerroksen poiston jälkeen. Kuva etelästä. (AKDG7088:22)

Kuva 14. Röykkiöstä poistettu lähes kaikki kivet. Röykkiötä puhdistetaan ennen viimeisten kivien poistoa kallion koloista. Kuva etelästä. (AKDG7088:23)

Kuva 15. Röykkiöstä poistettu lähes kaikki kivet. Röykkiötä puhdistetaan ennen viimeisten kivien poistoa kallion koloista. Kuva etelästä. (AKDG7088:24)

Kuva 16. Röykkiö on tutkittu ja jäljellä on kallion pinta. (AKDG7088:26)

4. Koekaivaus röykkiön ympäristössä

Kajoamisluvassa esitettyihin edellytyksiin kuului myös röykkiön lähialueen koekuopitus mahdollisen asuinpaikan löytämiseksi. Yhteensä koekuoppia kaivettiin 43 kpl (ks. yleiskartta liitteenä), kooltaan ne olivat noin 0,5 x 0,5 metriä, ja ne kaivettiin noin 30 cm syvyyteen (kuvat 17–25). Kaikki kuopat olivat löydöttömiä. Koekuoppia tehtiin röykkiön ympäristöön avokallioiden ulkopuolelle. Erityisesti röykkiön itäpuolella kallio tosin jatkui aika laajalle vain kunnan ja ohuen moreenikerroksen peittämänä. Sähkölaitoksen laajennusalueella on kaksi kallioharjannetta, joista ylemmällä röykkiö sijaitsee. Kallioharjanteiden välinen alue on melko kostea, kuopissa oli melko paksu turvekerros, jonka alla yleensä oli hyvin kivinen hiekkamoreeni. Röykkiön itäpuolella oli hieman kuivempaa kangasmaastoa, mutta maaperä oli sielläkin erittäin kivinen. Alueelle tehtiin koekuoppia hieman suunnittelualueen ulkopuolellekin. Kuopista ei löytynyt mitään asuinpaikkaan viittaavaa, niissä havaittiin vain normaalia podsolimaannosta tai kalliota.

Kuva 17.AKDG7088:27. Koekuoppia kaivetaan sähköaseman laajennus alueelle. Kuva pohjoisesta.

Kuva 18. Koekuopittua aluetta röykkiön eteläpuolella. Kuva kaakosta. (AKDG7088:28)

Kuva 19. Aluetta kallioharjanteiden välissä. Alue oli melko kostea. Kuva luoteesta. (AKDG7088:29.)

Kuva 20. Koekuopittua aluetta itä laidalla. Etualalla koekuoppa 5. Kuva luoteesta. (AKDG7088:30.)

Kuva 21. Koekuoppa 41 kallioharjanteiden välisellä kostealla alueella. Kuva etelästä. (AKDG7088:31.)

Kuva 22. Koekuoppa 5. Kuopissa maaperä oli lähinnä melko kivistä hiekkamoreenia, jossa normaali podsoliannos. Kuva idästä. (AKDG7088:32.)

Kuva 23. Koekuoppa 2. Pintakuntan alta paljastui kallio. Kuva idästä. (AKDG7088:33.)

Kuva 24. Koekuoppa 22. Kuva idästä. (AKDG7088:35)

Kuva 25. Koekuoppa 25. Kuva luoteesta. (AKDG7088:37.)

Kuvaluettelo

Kuvaaja Vesa Laulumaa

AKDG7088:1 Ortokuva 1. Röykkiön pinta ennen tutkimusta. Kuva etelästä.

AKDG7088:2. Ortokuva 2. Röykkiö, taso 0. Röykkiön pinta puhdistettuna kasvillisuudesta. Kuva etelästä.

AKDG7088:3. Ortokuva 3. Röykkiö, taso 1. Kuva etelästä.

AKDG7088:4. Ortokuva 4. Röykkiö, taso 2. Kuva etelästä.

AKDG7088:5. Ortokuva 5. Röykkiö, taso 3. Kuva etelästä.

AKDG7088:6. Ortokuva 6. Röykkiö, taso 4. Kuva etelästä.

AKDG7088:7. Ortokuva 7. Röykkiö, taso 5. Kuva etelästä.

AKDG7088:8. Ortokuva 8. Röykkiö, taso 6. Kuva etelästä.

AKDG7088:9. Ortokuva 9. Röykkiö, taso 7. Kuva etelästä.

AKDG7088:10. Ortokuva 10. Röykkiö, pohjataso, kallion pinta. Kuva etelästä.

AKDG7088:11. Ortoilmakuva alueesta. Kuva etelästä.

AKDG7088:12. Jäneskankaan röykkiö ennen kaivausta. Kuva etelästä.

AKDG7088:13. Tutkimusaluetta merkitään röykkiön kohdalla. Kuva etelästä

AKDG7088:14. Röykkiöstä poistetaan pintakasvustoa. Kuva etelästä.

AKDG7088:15. Röykkiö puhdistettuna kasvillisuudesta. Kuva idästä.

AKDG7088:16. Röykkiö puhdistettuna kasvillisuudesta. Kuva etelästä.

AKDG7088:17. Kivikerroksen poisto käynnissä. Kuva etelästä.

AKDG7088:18. Kuvan keskellä kallion pintaan asti kaiveltu kuoppa röykkiön keskellä. Kuva pohjoisesta.

AKDG7088:19. Röykkiö tarkastettiin metallinetsimellä jokaisen kivikerroksen poiston jälkeen. Kuvassa tutkimusavustaja Antti Laitinen. Kuva idästä.

AKDG7088:20. Röykkiökiveystä puhdistetaan kivikerroksen poiston jälkeen. Kuva kaakosta.

AKDG7088:21. Neljättä kivikerrosta puretaan. Kuva etelästä.

AKDG7088:22. Röykkiökiveystä puhdistetaan kivikerroksen poiston jälkeen. Kuva etelästä.

AKDG7088:23. Röykkiöstä poistettu lähes kaikki kivet. Röykkiötä puhdistetaan ennen viimeisten kivien poistoa kallion koloista. Kuva etelästä.

AKDG7088:24. Viimeisiä kivillä täytettyjä koloja röykkiön keskiosassa tasossa 7. Kuva etelästä.

AKDG7088:25. Viimeisiä kivillä täytettyjä koloja röykkiön keskiosassa tasossa 7. Kuva lounaasta.

AKDG7088:26. Röykkiö on tutkittu ja jäljellä on kallion pinta. Kuva pohjoisesta.

AKDG7088:27. Koekuoppia kaivetaan sähköaseman laajennus alueelle. Kuva pohjoisesta.

AKDG7088:28. Koekuopitettua aluetta röykkiön eteläpuolella. Kuva kaakosta.

AKDG7088:29. Aluetta kallioharjanteiden välissä. Alue oli melko kosteaa. Kuva luoteesta.

AKDG7088:30. Koekuopitettua aluetta itälaidalla. Etualalla koekuoppa 5. Kuva luoteesta.

AKDG7088:31. Koekuoppa 41 kallioharjanteiden välisellä kostealla alueella. Kuva etelästä.

AKDG7088:32. Koekuoppa 5. Kuopissa maaperä oli lähinnä melko kivistä hiekkamoreenia, jossa normaali podsolimaannos. Kuva idästä.

AKDG7088:33. Koekuoppa 2. Pintakuntan alta paljastui kallio. Kuva idästä.

AKDG7088:34. Koekuoppa 8. Pintakuntan alla tuli heti vastaan kallio. Kuva etelästä.

AKDG7088:35. Koekuoppa 22. Kuva idästä.

AKDG7088:36. Koekuoppa 10. Kuva etelästä.

AKDG7088:37. Koekuoppa 25. Kuva luoteesta.

AKDG7088:38. Viimeisiä kallion koloja röykkiön alla tutkitaan.

AKDG7088:39. Jäneskankaan tutkimusryhmä. Vasemmalta lukien Maria Södö, Antti Laitinen, Niko Liedes, Otto Grundström, Mikko Ahvonen, Markus Kaakinen, Vesa Laulumaa ja Aleks Stenberg.

Lähteet

Painetut lähteet

Okkonen, Jari 2003: *Jättiläisen hautoja ja hirveitä kiviröykkiöitä – Pohjanmaan muinaisten kivirakennelmien arkeologiaa*. Taiteiden ja antropologian laitos, Oulun yliopisto.

Arkistolähteet

Itäpalo, Jaana ja Schulz, Hans-Peter 2015: Alavieska, Kalajoki. Kotoneva–Jylkkä voimalinjan arkeologinen inventointi. Keski-Pohjanmaan arkeologiapalvelu. Museoviraston arkisto.

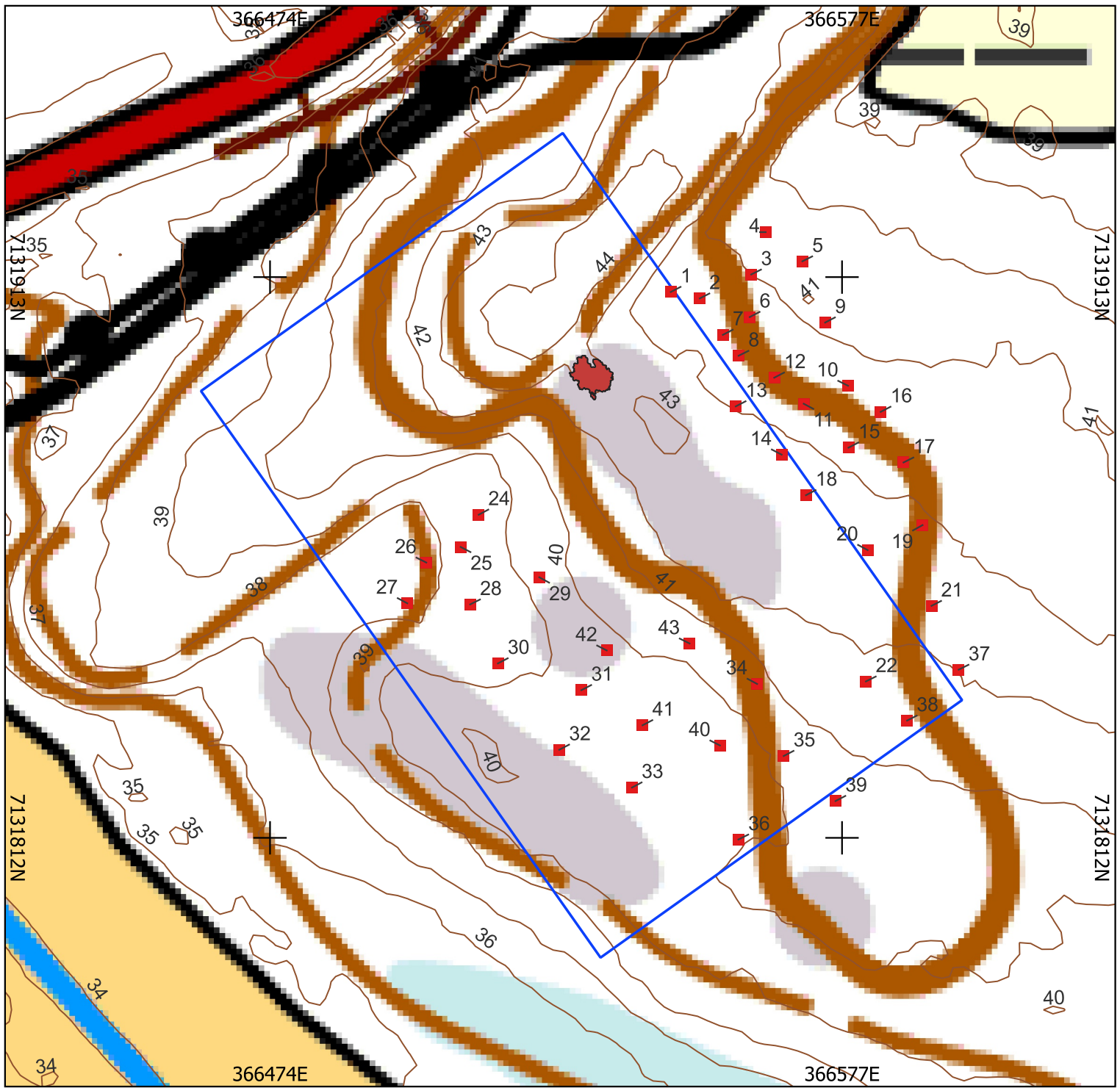
Jussila, Timo ja Tiainen, Teemu 2015: Kalajoki. Juurakon tuulipuiston maakaapelilinjojen ja sähköaseman muinaisjäännösinventointi 2015. Mikroliitti Oy. Museoviraston arkisto.

Pesonen, Petro 2016: Pyhäjoki, Merijärvi, Kalajoki, Raahe. Hanhikivi–Jylkkä/Lumimetsä. Voimajohtolinjausten arkeologinen inventointi. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut. Museoviraston arkisto.

Internet-lähteet

Maanmittauslaitos, avoin aineisto, <https://www.maanmittauslaitos.fi/asioi-verkossa/avoimien-aineistojen-tiedostopalvelu>

0 10 20 30 40 50 m

KALAJOKI
Jäneskangas
1000026930

Vesa Laulumaa 2022

mitt. Aleks Stenberg
digit. Aleks Stenberg

Yleiskartta
Röykkiö ja koekuopat

mk 1:1000

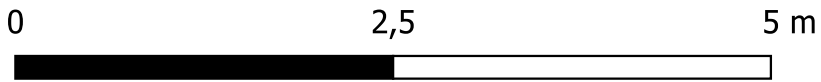
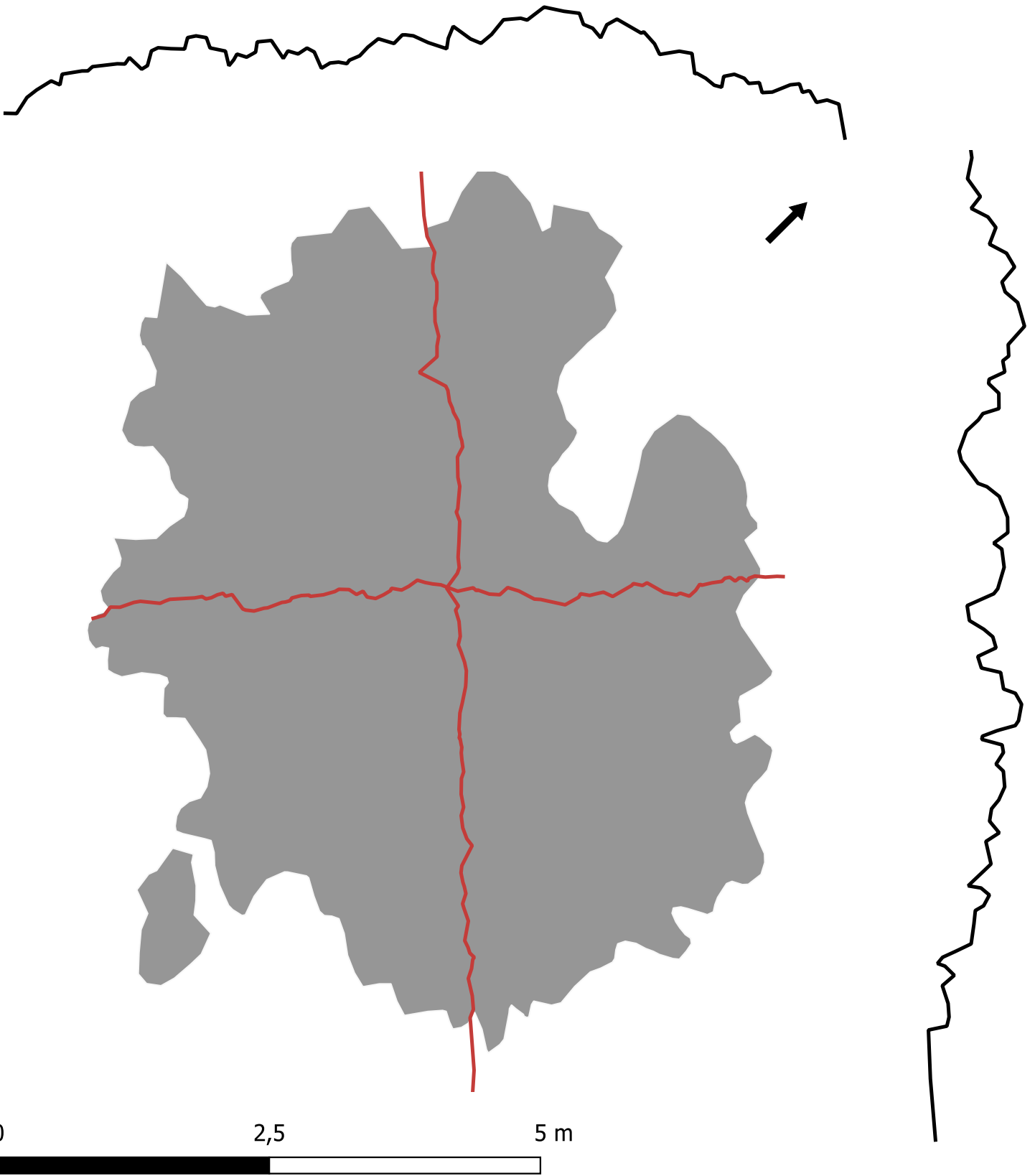
Koord.: ETRS-TM35FIN
Korkeus: N2000

Kartta 1

- Röykkiö
- Koekuoppa
- Sähköaseman laajennuksen suunniteltu alue
- Korkeuskäyrä (mmpy)

MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930		Profiilikartta Röykkiö ja sen yli mitatut profiililinjat	
Vesa Laulumaa 2022		mk 1:50	
mitt. Aleks Stenberg digit. Aleks Stenberg		Koord.: ETRS-TM35FIN	Kartta 2
		Korkeus: N2000	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

 Röykkiö
 Mitattu linja

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930 Vesa Laulumaa 2022	Ortokuva 1 Röykkiön pinta ennen tutkimusta mk 1:50
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930 Vesa Laulumaa 2022	Ortokuva 2 Taso 0 Röykkiön pinta puhdistettuna kasvillisuudesta mk 1:50
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930	Ortokuva 3 Taso 1 mk 1:50
Vesa Laulumaa 2022	
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930	Ortokuva 4 Taso 2 mk 1:50
Vesa Laulumaa 2022	
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930	Ortokuva 5 Taso 3 mk 1:50
Vesa Laulumaa 2022	
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

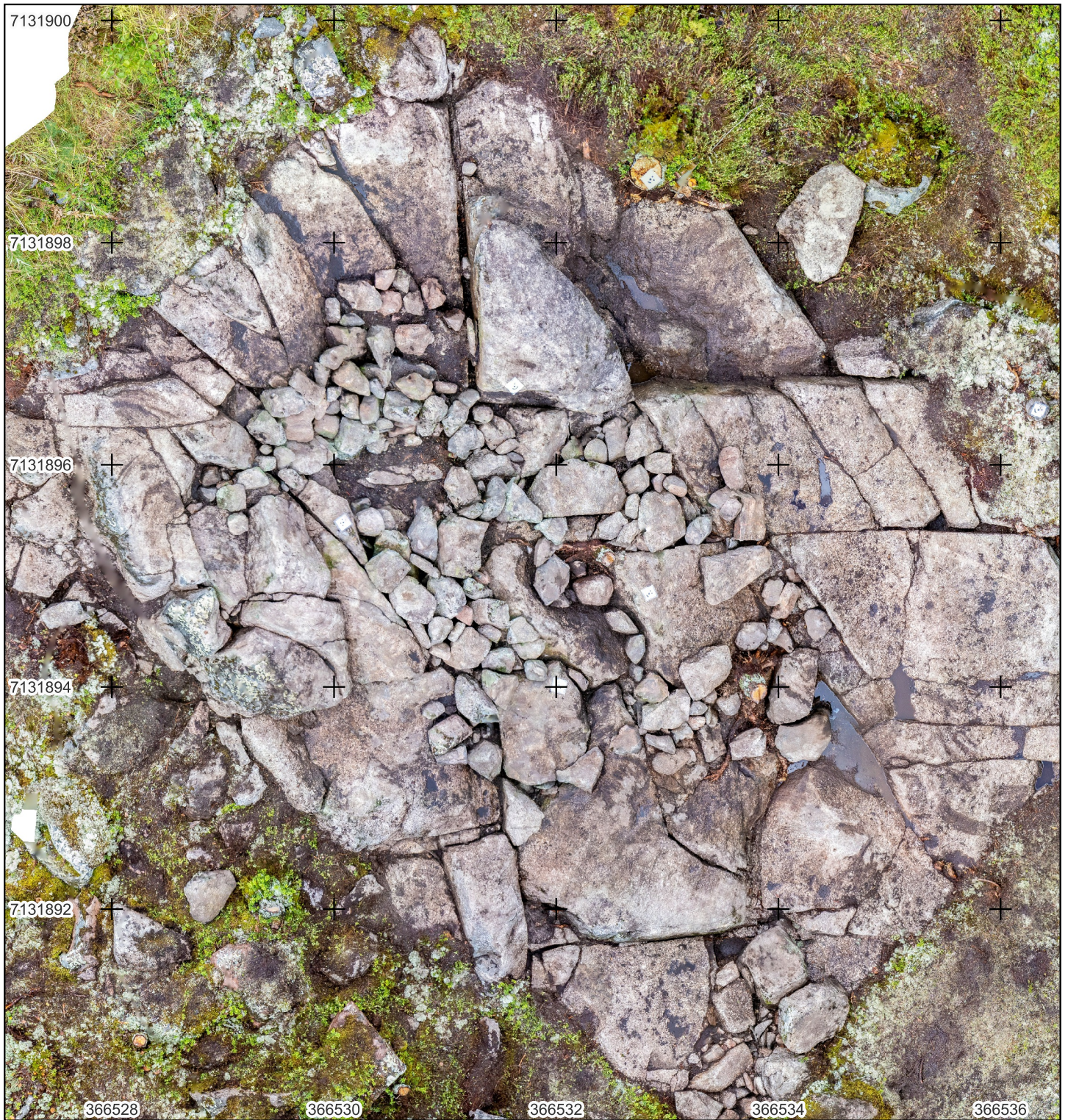

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930	Ortokuva 6 Taso 4 mk 1:50
Vesa Laulumaa 2022	
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930	Ortokuva 7 Taso 5 mk 1:50
Vesa Laulumaa 2022	
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930	Ortokuva 8 Taso 6 mk 1:50
Vesa Laulumaa 2022	
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

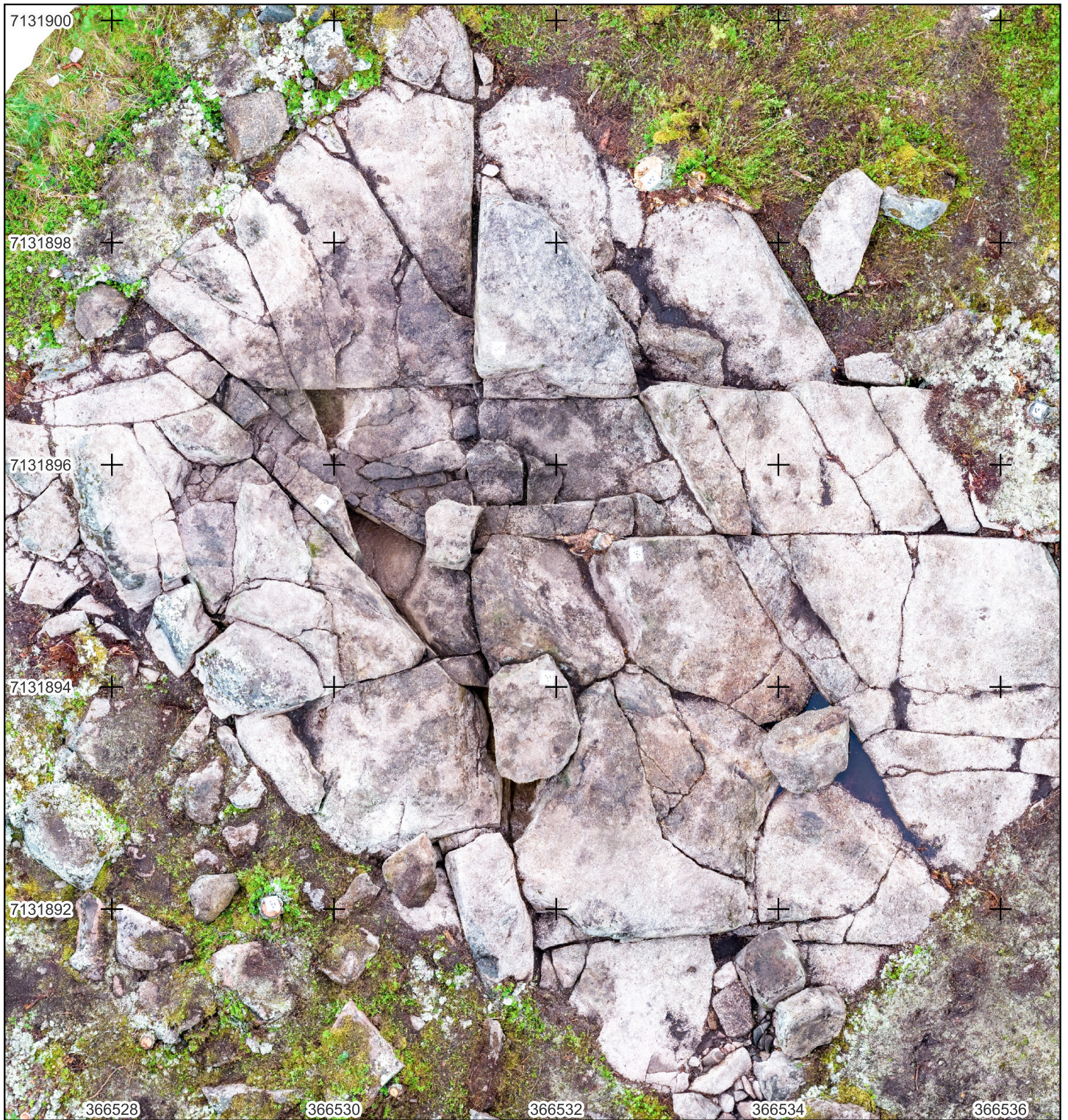

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930	Ortokuva 9 Taso 7 mk 1:50
Vesa Laulumaa 2022	
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

0 1 2 3 4 m

KALAJOKI Jäneskangas 1000026930	Ortokuva 10 Pohjataso, kallion pinta mk 1:50
Vesa Laulumaa 2022	
Kuvaus ja editointi Vesa Laulumaa	Koord.: ETRS-TM35FIN
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	